

Μερικοί από αυτούς απλώς σημειώνονται από ένα μικρό βουναλάκι γης με ένα νούμερο ή λουλουδάκι, ή ένα μικρό γλυπτό. Τα ονόματα των θανόντων, μερικές φορές είναι γραμμένα στο χέρι, στο σταυρό ή σε κορνίζα κεραμικής διακοσμημένη με ζωηρά χρώματα. Είναι ένα κοιμητήριο γεμάτο θρύλους όπως εκείνος που ακόμη και σήμερα διηγούνται για τον *EI manco della Pesquera*. Ένα *maquisard* που στην πραγματικότητα ονομάζονταν *Basilio Serrano*, τον τουφέκισαν το 1955 διότι έπαιρνε μέρος στην *'Agrupacion Guerrillera de Levante e Aragona'* και που τα λαϊκά τραγούδια ήθελαν για χρόνια να κλέβει απ' τους πλούσιους και να δίνει στους φτωχούς. Στο καινούργιο κομμάτι του νεκροταφείου μια γραφή σε μάρμαρο τάφου θυμίζει πως *'μόνο η επίμονη δράση για την έρευνα της αλήθειας εξευγενίζει την ύπαρξη'*, ενώ ένας άνδρας με ειρωνική και έξυπνη έκφραση με λεπτά μαύρα μουστάκια άριστα περιποιημένα, το μέτωπο ψηλά – ίσως λίγο παραπάνω για ένα άνδρα που δεν έφτασε ακόμη τα τριάντα χρόνια –

και ένα άσπρο πουκάμισο ξεκούμπωτο στο λαιμό, που κοιτάζει ίσια μπροστά του από μια φωτογραφία.

Αυτή είναι μια από τις δυο φωτογραφίες του που γνωρίζουμε, η πρώτη αριστερά. Η άλλη εικόνα, εκείνη στο μέσο, είναι μια ζωγραφιά που η κόρη του Coral φιλοξενεί σε ένα διαμέρισμα γεμάτο βιβλία, αποκόμματα από εφημερίδες, φωτογραφίες, φωτοτυπίες από έγγραφα, και γράμματα που της έρχονται από κάθε γωνιά του κόσμου. Όποιος της γράφει, πάντοτε υπογραμμίζει το κουράγιο και την ηθική ευθύτητα του πατέρα της. Στο κάδρο που κρέμεται σε ένα τοίχο, με ένα πασπαρτού άσπρο και μια λεπτή μαύρη κορνίζα, ο άνδρας έχει μουστάκι, είναι κομψός στο κουστούμι, πουκάμισο και μεταξωτή γραβάτα. Κοιτάζει προς τ' αριστερά και μοιάζει γενικότερα έναν σπουδαίο Ισπανό από πίνακα του Velazquez. Ο άνδρας μιλούσε τέσσερις

γλώσσες, συμπεριλαμβανομένης της εσπεράντο, έζησε στο Παρίσι, στο Μαρόκο και στο Βέλγιο. Τραυματισμένος δυο φορές στη μάχη, φυλακισμένος απ' τους κομμουνιστές, υπήρξε πολλά πράγματα : λιποτάκτης, διανοούμενος, αναρχικός, 'άνθρωπος της δράσης', ελευθερωτής κρατουμένων και συνδικαλιστής. Πάνω απ' όλα ήταν ο ιδρυτής της 'Columna de Hierro', της πιο καταραμένης και πιο κακολογημένης αναρχικής φάλαγγας από όλες τις αναρχικές που πήραν μέρος στην Ισπανική επανάσταση ανάμεσα στο 1936 και το 1939 και που έφτασε να αριθμεί πάνω από 20.000 άνδρες και γυναίκες.

José Pellicer Gandia – έτσι ονομάζονταν ο άνδρας – ήταν γεννημένος στη Grao de Valencia το 1912, από μια οικογένεια που ανήκε στην υψηλή αστική valenciana τάξη. Ο παππούς του Vicente είχε πράγματι ιδρύσει την Bodega Castillo de Liria ,μια από τις πιο σημαντικές

εταιρείες της πόλης, μέσα στην οποία, αυτός μόλις έφηβος, είχε εξαπολύσει απεργία. Υπεύθυνος μόλις στα δεκαεννιά του στο Ateneo Libertario di Valencia, λιποτάκτης στο Parigi, μόλις ξαναγυρνά στην Spagna φυλακίζεται στην Llieda και μεταφέρεται σε ένα σύνταγμα. Το 1934, στο στρατόπεδο της Carmen a Marnresa, οργανώνει μια ομάδα στρατιωτών που ξεσηκώνεται στη διάρκεια της εξεγερσιακής απεργίας του οκτωβρίου. Δικάζεται από στρατοδικείο και καταδικάζεται σε απέλαση, κυριολεκτικά υφαρπάζεται από τον δικηγόρο Antonio Reina Gandia, απ' το καράβι που έπρεπε να τον μεταφέρει στη Villa Cisneros. Μέχρι τις 19 Ιουλίου δεν κάνει άλλο από το να μπαινοβγαίνει στη φυλακή. Ίσως παίρνει μέρος σε ληστείες τραπεζών, σίγουρα σχεδιάζει και σκάβει τούνελ απ' το οποίο το σκάνε πολλοί σύντροφοι από τη φυλακή όπου κρατούνται. Μόλις το στράτευμα εξεγείρεται, με μια εκατοστή μόλις οπλισμένους άνδρες με κάποια τουφέκια που αρπάζουν απ' το στρατόπεδο Alameda di

Valencia, και μαζί με τους Rafael ‘Pancho Villa’, Rodilla, Segarra, Paco Mares, Elias Manzanera και Joaquin Canet δίνει μάχη στη Sarrion, και Puerto Escandon, και απωθεί τους στρατιώτες μέχρι την περιφέρεια της Teruel.

Είναι από αυτή τη στιγμή που το όνομά του, όπως και εκείνα των Maximo Franco και Francisco Maroto, αρχίζει να ακούγεται στο εσωτερικό του κινήματος, σαν ένα από εκείνα των πλέον γνωστών και εκτιμώμενων διοικητών των πολιτοφυλακών που μάχονται ενάντια στο στρατό του Φράνκο. Σχεδόν παντού ο Pellicer αποκαλείται ‘Durruti di Valencia’. Όμως ο Pellicer δεν είχε τίποτα από “eroe proletario”, ‘προλεταριακός ήρωας’. Άλλοι από την ‘Σιδερένια Φάλαγγα’ – Colonna di Ferro – θα μπορούσαν να είναι. Αυτός ήταν καλλιεργημένος, προετοιμασμένος θεωρητικά, είχε ξεκάθαρες ιδέες στις οποίες μπορούσε άνετα να δίνει

έκφραση συνεπή και διεισδυτική. Τον βοηθούσε και η υψηλή κορμοστασιά – ήταν στην πράξη ένας γίγαντας για εκείνους τους καιρούς – όταν μιλούσε χρησιμοποιούσε τρόπο ξερό και διεισδυτικό, τελείως διαφορετικό από τη ρητορική έμφαση που συνηθίζουν να δίνουν οι σπανιόλοι, ειδικά όταν μιλούν σε κοινό. Δεν είναι σίγουρα τυχαίο το γεγονός πως ο χαρακτήρας με τον οποίο οι δυο τους αποτυπώθηκαν στις φάλαγγες που είχαν τη τύχη να διοικήσουν ήταν σχεδόν αντίθετος. Η μαχητική δημοκρατία ήταν σε δεύτερη μοίρα στην Bujaraloz, ενώ ήταν το πιο σημαντικό πράγμα στην Puebla de Valverde, και στην ‘Linea del Fuego’ το αναρχικό όραμα είναι περισσότερο έντονο απ’ ότι στα άρθρα που εμφανίζονται στην ‘El Frente’.

Η Σιδερένια Φάλαγγα ήταν πράγματι ήταν την ίδια στιγμή τμήμα μαχητικό και επαναστατική οργάνωση. Δημοσιεύει εφημερίδα, διανέμει

μανιφέστα, βγάζει ανακοινώσεις για να εξηγήσει στους εργάτες και τους χωρικούς όλα εκείνα που έκανε. Αυτή ήταν η ιδιαιτερότητά της. Οι κουβέντες του José Pellicer για το αδιαχώριστο ανάμεσα στον πόλεμο και την επανάσταση είναι αιχμηρές σαν ξυράφι, η περιφρόνησή του για την είσοδο των αναρχικών στην Generalitat catalana πρώτα, και στην κυβέρνηση του Largo Caballero αμέσως μετά, ήταν απόλυτη και ολοκληρωτική. Η ιστορία της ζωής και των πράξεων των ανδρών και των γυναικών που όπως ο Pellicer αγωνίστηκαν για την ολοκληρωμένη απελευθέρωση του ανθρώπου, ξεχάστηκαν ακόμη και από εκείνους που θα έπρεπε να τις έχουν κατά νου σαν αναπόσπαστο μέρος της μνήμης. Όπως γράφει ο Miguel Amoros, ‘οι ελευθεριακοί του σήμερα δίνουν μικρή προσοχή στους ήρωες τους, εξαιρουμένης της αξιοθρήνητης αγιοποίησης του Durruti. Με την ασχολία τους στο να τον καταστήσουν μύθο, καταλήγουν να σκοτώσουν τον επαναστάτη’. Όλοι όσοι γνώρισαν τον Pellicer, και μοιράστηκαν

τις ιδέες και τους στόχους του, του αναγνωρίζουν μια ανθρώπινη υπόσταση ασυνήθιστη, ενωμένη με μια προσωπική αφιλοκέρδεια και μια βαθιά ταπεινότητα : διαφορετικά εκείνοι οι άνθρωποι που δεν αναγνώριζαν καμία αρχή, δεν θα τον είχαν ποτέ ακολουθήσει. Η Σιδερένια Φάλαγγα δίδαξε την αξιοπρέπεια στους κατάδικους που είχαν ελευθερώσει από την Penal di San Miguel de los Reyes, και τους έδειξε τι σημαίνει να είναι ελεύθεροι άνθρωποι. Η πρώτη εμπειρία ελευθεριακού κομμουνισμού έλαβε χώρα στη φωτιά της μάχης, και στα άμεσα μετόπισθεν που η Columna de Hierro ήλεγχε. Το γεγονός πως ο José Pellicer δεν καταπίνεται ακόμη και σήμερα με ευκολία από πολλούς αναρχικούς οφείλεται στην ακεραιότητά του και η αυτοθυσία του καθιστά ακόμη πιο ανησυχητικές τις φιλοδοξίες, και ακόμη πιο ντροπιαστική την συνθηκολόγηση πολλών. Η επαναστατική τάση των πολλών Pellicer ματώνει στα διάφορα μέτωπα, πάντα με λίγα όπλα και λίγα πολεμοφόδια στη διάθεσή τους. Οι αποστολές της Σιδερένιας Φάλαγγας σε

αναζήτηση όπλων στα στρατόπεδα της Guardia Civil και της νέας Guardia Popular, για να μη μιλήσουμε για τα καμμένα αρχεία, για τις επιθέσεις στα δικαστήρια, ήταν γροθιά στα μάτια των διοικούντων τη CNT. Και οι κριτική των Pellicer και Segarra για την ντροπιαστική εγκατάλειψη της πολιορκούμενης Μαδρίτης, και η απόδραση της κυβέρνησης στη Βαλένθια, καίνε σαν αλάτι πάνω στην πληγή. Η φάλαγγα δεν δέχτηκε την στρατικοποίηση, με αποτέλεσμα να της λείψουν αμέσως πολεμοφόδια, πυρομαχικά, τουφέκια και πυροβολικό, για να μη μιλήσουμε για αεροπορική κάλυψη που δεν έλαβε ποτέ στη διάρκεια των επιθέσεων. Έτσι ο Χοσέ πηγαίνει στο Παρίσι πρώτα και στη συνέχεια στις Βρυξέλλες σε απελπισμένη αναζήτηση όπλων και εφοδίων για την φάλαγγα. Να περιπλέξει τα πράγματα μια εκατοστή πολιτοφυλάκων, την ώρα ακριβώς που σταθεροποιούνταν το μέτωπο στην Teruel, αφήνουν τη φάλαγγα και πηγαίνουν στα μετόπισθεν. Η επιτροπή πολέμου τους θεωρεί λιποτάκτες, ενώ ο Πελλισερ αρνείται να πάει

πέρα από την δημόσια αποκήρυξη από το τμήμα. Πράγματι γι αυτόν ένας αναρχικός δεν θα μπορούσε ποτέ να ασκήσει, για κανένα λόγο, καμία είδους βία επί συντρόφου. Οι διοικούντες την CNT αποφάσισαν να 'αφήσουν μόνους τους επαναστάτες απέναντι στη δημοκρατική νομιμότητα που ανασκευάστηκε και οπλίστηκε'. Σαν αποτέλεσμα έχουμε τη σφαγή της 30ης δεκεμβρίου στη Vinalesa, στην Plaza de Tetuan, όπου και ο ίδιος ο Pellicer τραυματίζεται; προπομπός εκείνου που θα ακολουθήσει τον μάϊο του 1937 στους δρόμους και τις πλατείες της Barcelona : τριάντα αναρχικοί δολοφονούνται, και ογδόντα τραυματίζονται, στη διάρκεια διαδήλωσης διαμαρτυρίας. Από πυροβολισμούς του δημοκρατικού στρατού που ανασυστάθηκε, δίχως οι αντιπρόσωποι της CNT να κουνήσουν το δάχτυλό τους για να τους βοηθήσουν. Αντιθέτως, οι επαναστάτες είδαν τους εαυτούς τους να υποβάλλονται από τους ίδιους τους συντρόφους τους σε αληθινό λιντσάρισμα ηθικό, την ώρα που πολλοί υποστήριξαν πως εάν και οι

ίδιοι εγκατέλειπαν το μέτωπο για να τους στηρίξουν, θα είχαν προκαλέσει στους κόλπους του δημοκρατικού μετώπου εμφύλιο, και σε εκείνο το σημείο οι φασίστες θα είχαν κερδίσει με ευκολία.

Ήταν σε μια ολομέλεια των συνομοσπονδιακών φαλαγγών που κάλεσε η Σιδερένια Φάλαγγα, που ο Πελισσέρ και οι δικοί του αντιλαμβάνονται πως αντίθετοι στην στρατικοποίηση, εκτός από αυτούς, ήταν μοναχά αυτοί της 'Tierra y Libertad' και της 4^ο 'Agrupacion della Durruti', την ώρα που όλες οι άλλες αναδιπλώθηκαν σύμφωνα 'με τις περιστάσεις' ; η φόρμουλα που έχουν ανακαλύψει οι Garcia Oliver, Federica Montseny και πολλοί άλλοι διοικούντες την CNT, για να μπορέσουν να εξηγήσουν την υποχώρησή τους θέτοντας στους ανθρώπους που πολεμούσαν στα διαφορετικά μέτωπα τον συνήθη εκβιασμό : 'συμμόρφωση ή εξαφάνιση'. Σε μια ταραγμένη

σύσκεψη, τελικά ο Πελλισέρ στηρίζει τη θέση πως η απόφαση πρέπει να παρθεί από μια συνέλευση. Για να πάρει μέρος, η φάλαγγα αντικαθίσταται στη γραμμή του μετώπου από άλλες συνασπισμένες μονάδες. Στη Βαλένθια, σε μια μεγάλη συνέλευση, έγινε αποδεκτό να μετατραπούν σε ταξιαρχία του Λαϊκού Στρατού, αυτή η απόφαση πάρθηκε ενώ 92 μέλη της Σιδερένιας Φάλαγγας, ανάμεσα στους οποίους και ο αδελφός του Pellicer, Pedro, ήταν ακόμη στη φυλακή εξ αιτίας των γεγονότων της Vinalesa. Με τα χρήματα του ταμείου της φάλαγγας δημιουργείται ένα εβδομαδιαίο περιοδικό, το 'Nosotros', εξοπλίζοντας με αυτό τον τρόπο τους αναρχικούς της Valencia με ένα έντυπο όργανο δικό τους που στη συνέχεια θα γίνει σημείο αναφοράς για όλους εκείνους τους συντρόφους που ασκούν κριτική προς την στροφή 'υπουργοποίησης' της CNT, οι οπορτουνισμοί, οι παραχωρήσεις, και οι προδοσίες επίσης, πολλών που για πολύ καιρό βρίσκονταν δίπλα τους. Η ομάδα 'Nosotros' δεν

αναγνωρίζεται από την ηγεσία της FAI. Παρά τις φοβερές πιέσεις, δεν καθίσταται ποτέ φιλοκυβερνητική εφημερίδα, ούτε καν αυτής της κυβέρνησης στις θέσεις της οποίας κάθονταν γνωστοί σύντροφοι. Σε μια ταχεία διαδικασία εκφυλισμού, οι επαναστάτες αντικαθίστανται από γραφειοκράτες, και αναγκάζονται έτσι να 'καταφύγουν' στα συνδικάτα και στις μονάδες μάχης σε αναμονή καλύτερων ημερών. Ημερών που δεν εμφανίστηκαν ποτέ.

Ο Πελλισέρ, παρά την αντίθεση πολλών, τοποθετείται διοικητής της 83.a Brigata, εκείνης που παλιότερα υπήρξε η *colonna di Ferro*. Τραυματισμένος στα τέλη Ιουλίου στο μέτωπο της Teruel, την ώρα που τον φροντίζουν στα μετόπισθεν συλλαμβάνεται από τους κομμουνιστές με τις συνηθισμένες δυσφημιστικές κατηγορίες. Πρώτα μεταφέρεται στην *Checa di Valmajor*, στη *Barcellona*, μετά στο πλοίο φυλακή *Uruguay*, και

στο τέλος τον κλείνουν στο κάστρο του Montjuic. Βγαίνει από την φυλακή στα 1938 για να του ξαναδώσουν την ηγεσία ενός τάγματος, *battaglione* της 129.a Brigata, Ταξιαρχίας. Μετά την πτώση της Καταλονίας, Catalogna, αντί να διασχίσει με πολλούς άλλους τα Πυρηναία, i Pirenei, περνά στην περιοχή του Κέντρου, Centro, στην αναζήτηση των αδελφών του.

Τις τελευταίες μέρες του πολέμου, διανέμει στους εργάτες που απέμειναν τα τελευταία χίλια δολάρια που υπάρχουν στα ταμεία του συνδικάτου, μήπως και αυτοί καταφέρουν να το σκάσουν, και δεν κρατά για τον εαυτό του τίποτα, ούτε δεκάρα. Φτάνει στη συνέχεια στην Αλικάντε, Alicante, όπου μαζί με πολλούς άλλους περιμένει την έλευση πλοίων που θα έφερναν στη σωτηρία χιλιάδες ανθρώπους σε αγωνιώδη αναμονή, και που δεν έφτασαν ποτέ. Καταφέρνει στο τέλος να βρει τα δυό του αδέλφια, είναι όμως πολύ αργά

για να το σκάσει. Τον συλλαμβάνουν οι Ιταλοί, τον βασανίζουν άγρια οι φαλαγγίτες στις κρύπτες του κάστρου της Santa Barbara. Τον στήνουν στον τοίχο αρκετές φορές, κάνουν πως τον τουφεκίζουν. Δεν μπορούν να του συγχωρήσουν πως υπήρξε ο comandante della 'Columna de Hierro', κι έτσι αποφασίζουν να τον δολοφονήσουν. Ήταν στις 8 Ιουλίου του 1942, και εκείνη την ημέρα οι φασίστες τον μπάζουν στο κοιμητήριο και τον στήνουν στον τοίχο. Τον τουφεκίζουν μαζί με τον αδερφό του Πέντρο, με τον οποίο τον έδενε βαθιά αγάπη και με τον οποίο είχε μοιραστεί όλη την τεράστια πολιτική του και ανθρώπινη περιπέτεια και που δεν κατάφερε να τον σώσει. Οι ριπή από τα όπλα της διμοιρίας δεν τον ρίχνουν κάτω και συνεχίζει να κοιτάζει σταθερά τους άνδρες που υποχρεούνται να τον σκοτώσουν, την ώρα που ο αδερφός του αγωνιά ξαπλωμένος στη γη. Τους πλησιάζει ο διοικητής και πυροβολεί ευθεία στο μέτωπο τον José με ένα μοναδικό κτύπημα. Αυτός πέφτει καταγής και μόνο τότε ο αξιωματικός του αδειάζει

στις πλάτες τον γεμιστήρα. Τον έθαψαν την ώρα που αντηχούσαν οι πυροβολισμοί που εκτελούσαν τους πολλούς σαν κι αυτόν είχαν τολμήσει να εξεγερθούν.

*Από www.aenaikinisi.wordpress.com